

Datum van
inontvangstneming

:

18/09/2023

Zaak C-472/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

25 juli 2023

Verwijzende rechter:

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

21 juni 2023

Verzoekende partij:

L. sp. z o.o.

Verwerende partij:

A.B.S.A.

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Consumentenkredietovereenkomst – Rente die door de bank niet alleen over de uitgekeerde hoofdsom maar tevens over de kosten van het krediet in rekening wordt gebracht – Situatie waarin het jaarlijkse kostenpercentage lager dan het in de overeenkomst aangegeven percentage zou zijn indien de rente uitsluitend over de uitgekeerde hoofdsom werd berekend – Niet-nakoming van de informatieverplichting – Vordering van de rechtsopvolger van de kredietnemer ten aanzien van de rente en de kosten uit hoofde van de sluiting van de consumentenkredietovereenkomst – Evenredigheid van een sanctie waarbij erin wordt voorzien dat een krediet in het geval van de niet-nakoming van de informatieverplichting, ongeacht het soort niet-nakoming, wordt geacht rente- en kostenvrij te zijn

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële vragen

Artikel 10, lid 2, onder g), van richtlijn 2008/48/EG – Oneerlijk beding in een consumentenkredietovereenkomst – Niet-nakoming van de informatieverplichting in het geval dat het door de kredietnemer opgegeven jaarlijkse kostenpercentage hoger is dan wanneer het contractuele beding door de rechter niet-bindend wordt verklaard – Artikel 10, lid 2, onder k), van richtlijn 2008/48/EG – Onmogelijkheid voor de consument om na te gaan of daadwerkelijk sprake is van een situatie die aanleiding geeft tot een verhoging van de uit hoofde van de tenuitvoerlegging van de overeenkomst verschuldigde vergoedingen – Verenigbaarheid met artikel 23 van richtlijn 2008/48/EG van de enige sanctie waarin door het nationale recht wordt voorzien voor het geval van de niet-nakoming van de informatieverplichting van de kredietgever, namelijk de rente- en kostenverklaring van het krediet

Prejudiciële vragen

- 1) Moet artikel 10, lid 2, onder g), van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad, gelezen in samenhang met de overwegingen 6, 8 en 31 van deze richtlijn, aldus worden uitgelegd dat de kredietgever de krachtens deze bepaling op hem rustende verplichting niet is nagekomen wanneer een deel van de bedingen van de met hem gesloten consumentenkredietovereenkomst wordt geacht oneerlijk te zijn en het door de kredietgever bij de sluiting van de overeenkomst opgegeven jaarlijkse kostenpercentage daardoor hoger is dan wanneer het betreffende oneerlijke contractuele beding wordt geacht niet-bindend te zijn?
- 2) Moet artikel 10, lid 2, onder k), van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad, gelezen in samenhang met de overwegingen 6, 8 en 31 van deze richtlijn, aldus worden uitgelegd dat het voldoende is om de consument mee te delen hoe vaak, in welke situaties en met welk maximumpercentage de in verband met de uitvoering van de overeenkomst verschuldigde vergoedingen kunnen worden verhoogd, zelfs indien de consument niet kan nagaan of een bepaalde situatie zich voordoet en de door de consument verschuldigde vergoeding bijgevolg kan worden verdubbeld?
- 3) Moet artikel 23 van richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad, gelezen in samenhang met de overwegingen 6, 8, 9 en 47 van deze richtlijn, aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen nationale bepalingen die slechts voorzien in één sanctie voor niet-nakoming van de aan de kredietgever opgelegde

informatieverplichting, ongeacht de mate van niet-nakoming van de informatieverplichting en ongeacht de invloed daarvan op het mogelijke besluit van de consument om de kredietovereenkomst te sluiten, waarbij deze sanctie inhoudt dat voor het krediet geen rente of kosten in rekening mogen worden gebracht?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad (hierna: „richtlijn 2008/48”): overwegingen 6, 8, 9, 19, 31 en 47, artikel 10, lid 2, onder g) en k), en artikel 23.

Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten: artikel 6, lid 1.

Arrest van 9 november 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Artikel 385¹, leden 1 en 2, van de kodeks cywilny (Pools burgerlijk wetboek) luidt:

„Lid 1 Bedingen in een consumentenovereenkomst waarover niet afzonderlijk is onderhandeld binden de consument niet indien zijn rechten en verplichtingen daarin worden vastgesteld op een wijze die in strijd is met de goede zeden en dit een grove schending van zijn belangen inhoudt (oneerlijke bedingen). Dat geldt niet voor de bepalingen inzake de voornaamste prestaties van de partijen, waaronder de prijs of de vergoeding, indien deze eenduidig zijn geformuleerd.

Lid 2 Indien een beding in een overeenkomst de consument overeenkomstig lid 1 niet bindt, blijven de partijen gebonden door de overige bepalingen van de overeenkomst.”

Artikel 30, lid 1, punten 7 en 10, van de ustawa o kredycie konsumenckim (wet op het consumentenkrediet) van 12 mei 2011 (hierna: „UKK”) bepaalt:

„7. Onverminderd de artikelen 31 tot en met 33 moet in consumentenkredietovereenkomsten informatie worden verstrekt over het jaarlijkse kostenpercentage en het totale door de consument verschuldigde bedrag, vastgesteld op de datum waarop de consumentenkredietovereenkomst wordt gesloten, met vermelding van alle aannamen voor de berekening daarvan.

[...]

10. Onverminderd de artikelen 31 tot en met 33 moet in consumentenkredietovereenkomsten informatie worden verstrekt over de andere

kosten die de consument in verband met de consumentenkredietovereenkomst moet dragen, met name over vergoedingen, zoals vergoedingen voor het aanhouden van een of meer rekeningen waarop betalingen en kredietopnemingen kunnen worden geboekt, alsmede vergoedingen voor het gebruik van betaalmiddelen voor zowel betalingstransacties als kredietopnemingen, over commissielonen, marges en kosten van aanvullende diensten, in het bijzonder verzekeringen, indien bekend bij de kredietgever, en voorts over de voorwaarden waaronder deze kosten kunnen worden gewijzigd.”

Artikel 45, lid 1, UKK luidt:

„Indien de kredietgever artikel 29, lid 1, artikel 30, lid 1, punten 1 tot en met 8, punten 10 en 11 en punten 14 tot en met 17, de artikelen 31 tot en met 33, artikel 33a en de artikelen 36a tot en met 36c niet nakomt, betaalt de consument, nadat deze bij de kredietgever een schriftelijke verklaring heeft ingediend, het krediet zonder rente en andere aan de kredietgever verschuldigde kredietkosten terug binnen de termijn en op de wijze die in de overeenkomst zijn vastgesteld.”

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure

- 1 D.K. heeft met verweerder een kredietovereenkomst ten belope van 40 000 Poolse zloty (PLN) gesloten. Het totale bedrag dat op de datum van sluiting van de overeenkomst moest worden betaald bedroeg 64 878,45 PLN en omvatte het totale kredietbedrag en de totale kosten van het krediet. Deze kosten bestonden [onder meer] uit rente ten bedrage van 19 985 PLN en een commissieloon ten belope van 4 893,38 PLN. Het jaarlijkse kostenpercentage van het krediet is vastgesteld op 11,18 %.
- 2 In de overeenkomst is aangegeven dat de bank vergoedingen en commissielonen in rekening brengt in overeenstemming met de contractuele bedingen en met de lijst van tarieven van de verschuldigde vergoedingen en commissielonen en dat deze kosten in rekening worden gebracht uit hoofde van handelingen in het kader van de afwikkeling van het krediet en de wijziging van de contractuele bedingen. De vergoedingen en commissielonen kunnen worden gewijzigd in het geval dat zich ten minste een van de hiernavolgende omstandigheden voordoet: een wijziging van het bedrag van het minimumloon of van de indicatoren die worden gepubliceerd door de Główny Urząd Statystyczny (centraal bureau voor de statistiek, Polen), zoals het peil van de inflatie of het gemiddelde maandloon in de sector van de ondernemingen, wijzigingen van de energieprijzen, van de prijzen van telecommunicatieverbindingen en postdiensten, van interbancaire vereffeningen en van de door de Narodowy Bank Polski (nationale bank van Polen) vastgestelde rentetarieven, wijzigingen van de prijzen van de diensten en verrichtingen waarvan de bank gebruikmaakt bij de verrichting van allerlei bancaire en niet-bancaire handelingen en wijzigingen van de reikwijdte of de vorm van de door de bank verleende diensten (waaronder wijzigingen of de toevoeging van nieuwe functionaliteit op het gebied van de dienstverlening ten

aanzien van een bepaald product), voor zover deze wijzigingen van invloed zijn op de door de bank gemaakte kosten of een impact hebben op de kosten die door de bank moeten worden betaald uit hoofde van de tenuitvoerlegging van de overeenkomst, alsmede wijzigingen van de fiscale bepalingen en/of de door de bank gehanteerde boekhoudkundige regels, voor zover deze wijzigingen van invloed zijn op de kosten die door de bank worden gemaakt in het kader van de tenuitvoerlegging van de overeenkomst, alsook wijzigingen van de bestaande rechtspraak of de uitvaardiging van nieuwe gerechtelijke uitspraken, uitspraken van bestuurlijke autoriteiten en aanbevelingen of adviezen van de bevoegde instanties, voor zover deze wijzigingen van invloed zijn op de kosten die door de bank moeten worden betaald uit hoofde van de tenuitvoerlegging van de overeenkomst.

- 3 De vergoedingen zijn vastgesteld in de „Lijst van tarieven van de door A.B.S.A. voor particuliere klanten gehanteerde vergoedingen en commissielonen”. In het kader van deze tabel zijn de verschuldigde vergoedingen opgesomd, zoals de vergoeding voor het verstrekken van bankadvies, de afgifte van een certificaat of een historisch overzicht van de kredietrekening, de verzending van brieven aan klanten, met inbegrip van betalingsherinneringen en sommaties, en de verzending van brieven met ontvangstbevestiging. In de tarieflijst is tevens melding gemaakt van eenmalige vergoedingen uit hoofde van de uitkering van het krediet. Deze vergoedingen waren eenmalig van aard en zijn niet in rekening gebracht (ze zijn vastgesteld op „0”). Daarnaast is melding gemaakt van vergoedingen voor het sluiten van een aanvullende overeenkomst en een vergoeding voor het niet opnemen van de bestelde en in PLN uit te keren contanten.
- 4 In de genoemde lijst is tevens voorzien in een mechanisme voor het verhogen van de verschuldigde vergoedingen. Volgens dit mechanisme kan het bedrag van de verschuldigde vergoedingen en commissielonen maximaal 4 keer per jaar worden gewijzigd, kunnen deze kosten niet dalen of stijgen met meer dan 200 % van het bedrag van de bestaande vergoeding of het bestaande commissieloon (deze beperking geldt niet voor vergoedingen die voorheen niet bestonden of die op „0” stonden), wordt het bedrag van een verschuldigde vergoeding of een verschuldigd commissieloon niet later dan 6 maanden na het ontstaan van de aanleiding voor een dergelijke wijziging aangepast en wordt bij de vaststelling van de tarieven van vergoedingen of commissielonen voor handelingen waarvoor de bank tot dusver geen vergoedingen of commissielonen in rekening heeft gebracht en bij de vaststelling van het bedrag van vergoedingen of commissielonen voor nieuwe producten of diensten rekening gehouden met de mate van arbeidsintensiteit van de daarmee samenhangende handelingen en met het niveau van de door de bank gemaakte kosten.
- 5 Uit het verzamelde bewijsmateriaal volgt dat de bank bij de tenuitvoerlegging van de kredietovereenkomst niet alleen rente heeft berekend over het bedrag dat rechtstreeks is uitgekeerd aan de consument maar tevens rente over de totale kredietkosten in rekening heeft gebracht. Indien alleen rente over het totale

kredietbedrag in rekening was gebracht, zou het jaarlijkse kostenpercentage lager zijn dan het percentage dat in de kredietovereenkomst wordt genoemd.

- 6 L. sp. z o.o. heeft van D.K. alle vorderingen verworven die door laatstgenoemde jegens de kredietgever kunnen worden ingesteld, daaronder begrepen die welke voortvloeien uit de toepassing van de sanctie van kosteloze kredietverstrekking in de zin van artikel 45 UKK.
- 7 L. sp. z o.o. vordert van verweerder betaling van een bedrag van 12 905,80 PLN, vermeerderd met wettelijke rente vanaf 29 april 2021 tot op de datum van betaling. Verzoeksters vordering strekt tot vergoeding van de kosten en de rente die uit hoofde van het consumentenkrediet verschuldigd zijn in het kader van de sanctie van artikel 45 UKK

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 8 Volgens verzoekster is bij de sluiting van de overeenkomst inbreuk gemaakt op de wettelijke bepalingen betreffende de informatieverplichting [artikel 30, lid 1, punt 7, UKK, waarbij uitvoering is gegeven aan artikel 10, lid 2, onder g), van richtlijn 2008/48] alsmede op de bepalingen betreffende het te betalen totaalbedrag. De kredietgever heeft de verschuldigde rente namelijk niet alleen in rekening gebracht over het bedrag dat aan de kredietnemer beschikbaar is gesteld maar tevens over de kosten van het krediet. Verweerder heeft niet nauwkeurig aangegeven onder welke voorwaarden de vergoedingen uit hoofde van de kredietovereenkomst konden worden verhoogd [niet-nakoming van artikel 30, lid 1, punt 10, UKK, waarbij uitvoering is gegeven aan artikel 10, lid 2, onder k), van richtlijn 2008/48].

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 9 Bij de rechter is twijfel gerezen over de vraag of een niet-nakoming van artikel 10, lid 2, onder g), van richtlijn 2008/48 die bestaat in de te hoge opgave van het jaarlijkse kostenpercentage in de overeenkomst en de niet-nakoming van de informatieverplichting van artikel 10, lid 2, onder k), van die richtlijn de toepassing van de krachtens artikel 23 van deze richtlijn ingevoerde sanctie rechtvaardigen, namelijk het kosteloos verklaren (rente- en kosten vrijverklaring) van het krediet in overeenstemming met artikel 45 UKK
- 10 De rechter vraagt zich af of de loutere opsomming van de omstandigheden waarin de vergoedingen worden verhoogd en een vermelding van de mechanismen voor een dergelijke verhoging volstaan om aan te nemen dat is voldaan aan de informatieverplichting. Voor het geval dat dit niet zo is, wenst de rechter te vernemen of de ontoereikendheid van de verstrekte informatie kan worden opgevat als een gebrek aan informatie dat de toepassing van de sanctie van artikel 45 UKK rechtvaardigt.

- 11 De twijfels van de rechter hebben tevens betrekking op de evenredigheid van een sanctie die kan worden opgelegd ongeacht het soort niet-nakoming van de informatieverplichting en ongeacht de impact van die niet-nakoming op het door de consument genomen besluit om de overeenkomst te sluiten.
- 12 De rechter heeft dezelfde twijfels en maakt dezelfde overwegingen als de verwijzende rechter in de bij het Hof aanhangige zaak C-678/22, die betrekking heeft op het oneerlijke karakter van een contractueel beding krachtens hetwelk de kredietgever niet alleen rente over het uitgekeerde kredietbedrag maar tevens over de kosten van het krediet in rekening kan brengen. Indien een dergelijk beding als oneerlijk en derhalve als nietig wordt aangemerkt, moet worden geconcludeerd dat het jaarlijkse kostenpercentage lager is dan het oorspronkelijk in de overeenkomst aangegeven percentage.
- 13 De verwijzende rechter is evenwel van oordeel dat in een dergelijke situatie weliswaar onjuiste informatie over het jaarlijkse kostenpercentage en bijgevolg tevens over het totale door de consument te betalen bedrag in de consumentenkredietovereenkomst is opgenomen, maar dat een dergelijke handelwijze geen werkelijke invloed op het besluit van de consument kan hebben gehad. Terwijl een offerte in het kader waarvan het in de overeenkomst aangegeven jaarlijkse kostenpercentage te laag wordt vermeld in vergelijking met het werkelijke percentage aan de consument de mogelijkheid ontnemt om [op goede gronden] een dergelijk besluit te nemen en de consument de overeenkomst bijgevolg mogelijk heeft gesloten in de veronderstelling dat de contractuele bedingen gunstiger voor hem waren dan zij in werkelijkheid zijn, is van een dergelijke situatie geen sprake wanneer de kredietgever dit percentage te hoog vermeldt, in welk geval zijn offerte minder aantrekkelijk voor de consument is en hem er niet toe kan aanzetten om de overeenkomst te sluiten.
- 14 Bijgevolg twijfelt de rechter over de vraag of onjuist verstrekte informatie over het jaarlijkse kostenpercentage waardoor de offerte van de kredietgever niet aantrekkelijker wordt gemaakt kan worden geacht neer te komen op een gebrek aan informatie of op een niet-nakoming van de informatieverplichting die de toepassing van een sanctie rechtvaardigt. Enerzijds wordt aan de consument namelijk meegedeeld dat zijn verbintenis hoger is dan deze in werkelijkheid is, maar anderzijds kan dit geen negatieve invloed hebben op het kiezen van de offerte waarvan de consument gebruik wil maken. Tegelijkertijd beschikt de consument in het kader van de richtlijn inzake oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten over rechtsinstrumenten op grond waarvan hij bescherming tegen ten onrechte in rekening gebrachte rente kan verkrijgen.
- 15 Gelet op het feit dat de richtlijn betreffende het consumentenkrediet niet alleen de consument maar tevens de gemeenschappelijke markt beoogt te beschermen en voor alle kredietgevers die op deze markt actief willen zijn vergelijkbare voorwaarden beoogt te waarborgen, hetgeen voortvloeit uit de overwegingen 6, 8 en 9 van richtlijn 2008/48, is de rechter van oordeel dat artikel 10, lid 2, onder g), aldus moet worden uitgelegd dat een niet-nakoming van de informatieverplichting

die bestaat in een te hoge opgave van het jaarlijkse kostenpercentage en bijgevolg van het te betalen totaalbedrag niet kan worden opgevat als rechtvaardiging voor het toepassen van de sanctie van artikel 45, lid 1, UKK, waarbij uitvoering is gegeven aan artikel 23 van voornoemde richtlijn.

- 16 In de onderhavige zaak is bij de rechter twijfel gerezen over de vraag of de vermelding in de consumentenkredietovereenkomst van aspecten die door de consument niet kunnen worden nagegaan ter rechtvaardiging van de wijziging van het bedrag van de verschuldigde vergoedingen voldoet aan de voorwaarde van artikel 30, lid 1, punt 10, UKK, waarbij uitvoering is gegeven aan artikel 10, lid 2, onder k), van richtlijn 2008/48. De consument heeft bij de sluiting en bij de daarop volgende tenuitvoerlegging van de overeenkomst geen kennis van de prijzen van de diensten waarvan de bank gebruikmaakt, en de overeenkomst verplicht de kredietgever niet om aan te geven welke kosten zijn gestegen en hoe deze kosten zich verhouden tot de verhoging van de vergoedingen. Nog ruimer is de verwijzing naar rechterlijke uitspraken die mogelijk op de uit hoofde van de tenuitvoerlegging van de overeenkomst verschuldigde kosten van invloed kunnen zijn, namelijk omdat niet kan worden uitgesloten dat de kredietgever als gevolg van de ongeoorloofdverklaring van bepaalde contractuele bedingen hogere kosten in verband met de tenuitvoerlegging van de overeenkomst zal hebben, wat evenwel niet kan rechtvaardigen dat deze kosten op de consument worden afgewenteld.
- 17 De rechter twijfelt over de vraag of het vermelden van de redenen die een verhoging van de vergoedingen mogelijk maken en van de grenzen van een eenmalige verhoging van die vergoedingen in het licht van artikel 10, lid 2, onder k), van de richtlijn volstaat om ervan uit te gaan dat de consument in kennis is gesteld van de regels inzake de verhoging van de vergoedingen die uit hoofde van de gesloten kredietovereenkomst verschuldigd zijn. Wanneer de kredietgever de redenen voor het verhogen van de vergoedingen heeft vermeld maar niet kan worden nagegaan of de daarbij genoemde omstandigheden zich daadwerkelijk hebben voorgedaan en de kredietgever heeft verzuimd om de verplichting tot het invoeren van die redenen uitdrukkelijk in de overeenkomst te vermelden en evenmin de mogelijkheid heeft geboden om het effect van een bepaalde reden op het bedrag van de vergoedingen te controleren, is van tenuitvoerlegging van de in voornoemde bepaling vervatte verplichting geen sprake. Naar het oordeel van de rechter lijkt het niet te volstaan de consument in een afzonderlijk document te informeren over het feit dat de vergoedingen slechts 4 keer per jaar kunnen worden gewijzigd alsmede over de bovengrens van een enkele wijziging. Hoewel de kredietgever letterlijk heeft aangegeven onder welke voorwaarden de vergoedingen kunnen worden verhoogd, weet de consument in wezen niet dat de betreffende omstandigheid zich heeft voorgedaan en dat deze omstandigheid heeft geleid tot een verhoging van de kosten die een wijziging van de verschuldigde vergoedingen rechtvaardigt. Evenmin is gewaarborgd dat de consument daarvan in kennis zal worden gesteld.

- 18 Bij de rechter is twijfel gerezen over de vraag of het in het kader van de Unierechtelijke bepalingen kan worden geacht te volstaan dat in het nationale recht slechts in een enkele sanctie wordt voorzien, ongeacht het soort niet-nakoming waarvan sprake is ten aanzien van de in de kredietovereenkomst opgenomen informatie. Naar het oordeel van de rechter lijkt het aannemelijk dat kwesties in verband met de besproken vergoedingen, gelet op het feit dat deze kwesties betrekking hebben op nevenzaken, op de technische afwikkeling van het krediet en met name ook op het mechanisme om deze vergoedingen te verhogen of te schrappen, voor de consument bij het sluiten van de overeenkomst niet van wezenlijk belang zijn.
- 19 In het licht van het voorgaande twijfelt de rechter over de vraag of artikel 23 van de besproken richtlijn, met name gelet op de verplichting inzake de evenredigheid van de opgelegde sanctie, zich verzet tegen een tot omzetting van die bepaling strekkende nationale regeling die voorziet in slechts een enkele sanctie voor de niet-nakoming van de informatieverplichtingen die bij het sluiten van een overeenkomst op de kredietgever rusten, ongeacht het soort niet-nakoming en de mate van niet-nakoming van de verplichting die door de tot omzetting van de richtlijn in de nationale rechtsorde strekkende bepalingen wordt opgelegd. Voor het geval dat wordt vastgesteld dat deze sanctie onevenredig is, wenst de nationale rechter te vernemen of hij zich er in een dergelijk geval toe dient te beperken de sanctie niet toe te passen dan wel of hij gerechtigd is om deze sanctie gedeeltelijk toe te passen.